

מסורת הש"ס

עין משפט
נר מצוה

מבוי שהוא גבוה פרק ראשון עירובין ת.

(א) ג' על ג' לקמן ט: יב: |
(ב) ג' על ג' א (ט) |
(ג) שפת קל: ע"ש לקמן עב: |
(ד) ע"ש וי"ט: ט | לקמן יב: |
(ה) שפת קלא. וי"ט: ט | וי"ט |
(ו) ע"ש ד"ה דפתחא |
(ז) וי"ט: ט | וי"ט: ט |
(ח) וי"ט: ט | וי"ט: ט |
(ט) וי"ט: ט | וי"ט: ט |
(י) ע"ש: ט | וי"ט: ט |
(יא) ע"ש: ט | וי"ט: ט |
(יב) ע"ש: ט | וי"ט: ט |
(יג) ע"ש: ט | וי"ט: ט |
(יד) ע"ש: ט | וי"ט: ט |

ומאן דאמר ארבעה קסבר אסור להשמש סהם הקורה. לחודה הפנימי יורד וכותם ורוחב הקורה הו' חוץ לסמימה ולמשמשים בנבזי אין להם היכר בקורה שהרי בנמוך הן הלכך לר"ך שימשך לתוך המבוי שמהא הקורה ניכרת להם כשישמשו בצאותו גובה וכיון

לדפיסקיה מתחת הקורה לר"ך שיהא מקום היכר ותשוב: לא דכילי עלמא מואר ובהא פליגי מר סבר קורא. שתיקנו חכמים למבוי משום היכר בעלמא הוא דלא ליתי למישרי רשות הרבים והרי יש כהן היכר בנכיסתן כשמשמשים מתחת הקורה: ומאן

הגהות הב"ח

(א) תוב"ד"ה דפתח וכו' שאין להלכות. י"ב כולמר המיון המרובע מהאלכסון למנין דלמנין כל אמתה כביצוע אמתה ומנין מושגה בצללכותה הנה עניני רוחות דיתרון טפה ע"ש הוא יותר מהיתרון של ג' טפחים ע"ש והוא אם מתמודד נטפה ע"ש בצללכותו ולא מתגה היתרון כ"א צ"ו מומשי טפה ובשומרו אלכסון של ג' על אמת לא יהיה היתרון כל ק"ח דבר ברור וגולה לעינים: (ב) ד"ה ור"י וי"ט וכו' ע"ש ד"ה רב הנה שבע מינה משך מבוי:

גליון הש"ס

גב' ומ"ס קורה שבוש מחיצה. עין לקמן דף טו ע"א תוס' ד"ה אבי לטעמיה: ש"ם מתיר בפרצה עד עשרה. עין לקמן דף י"ג ע"ב תוס' ד"ה ואלעזריא: רש"י ד"ה ואי אמתה. מבוי מושגה חצירות שתיים. ק"ל גליון הקדמה ו' הא ח"ף היא בני חנאי ח"ף היא הנגדה כנגדה והא פתח אמת דבני צ"ו חצרות מ"מ אפטר חנאי ח"ף מלך דופן זה וחלף ח"ף בדופן כנגד אלף דלמטה גם פתח אמת ח"ף בנצרך ד' וא"כ גם אם בני חנאי ח"ף ישנה לנחיה ו': תוב"ד"ה דפתח ח"ף ולא רק. עין מ' מהלכות"ס י"ב:

מוסף רש"י

הטעם שנעוה קודם כל האמות היו בבנייניהן. כל האמות שנמשקן, בין של גליון אפ"ן. היו נמדדות בבנייניהם שהא אמת גת ששה טפחים, והיא קריה בנייניה מנין שיש גת משהה קטנה הימנה, והיא אמת אפ"ן וסוד אמת הקרנית ואמת ריבוע של מנהה הפנימי דלמטה ממנה (א) והיא קרא ואלה מדות המנהה בצלמית אמה אמה וטובה וגו' ויש גמולה הימנה ח"ף אצבע, דמנהה בצפנים (פו). שמי אמות היו באשון הבינה אמת הימנה על של משה ח"ף אצבע (מבנה ה). עד כאן הוסיף שמונה הדיבר. קורה משום היכר. ליתמו וליעבי וליעבי דמקנתה עצה ולא ליתי לאיחופי צדיה"ר (ג' ע"ב). ע"ש שיהו בתיים וחצרות פתוחות לתורבו. שם נתיים פתוחים לשתי חצרות, שמים לכל חצר, ושמי חצרות פתוחות למבוי ולמבוי (שבת קלא. ולקמן ע"ד). ובהים וחצרות פתוחות לתורבו. שתי חצרות פתוחות לתורבו וינין פתוח לכל חצר, שכן היו לדימויהן, לפני כל בית היה חצר (לקמן י"ב).

לכולי עלמא משום היכרה ואין להקשות לפירושו הואיל וסברי קורה משום מחילה א"כ מאי טעמא דמאן דאמר טפה והא לא הוי מחילה לפחות מד' אין לחוש הואיל והוי דופן אלף שצא למעטו כדפי' בקוטר' בענין זה בצמקן: * סוף מבוי הכי נמי. פירושו כיון שלא נפסלה שנשתייר שם פס ד' למבוי כשר

ומ"ד ארבעה קסבר אסור להשתמש תחת הקורה לא דכילי עלמא קסברי * מותר להשתמש תחת הקורה ובהא קא מיפלגי מר סבר * קורה משום היכר * ומר סבר קורה משום מחיצה ואיבעית אימא דכילי עלמא * קורה משום היכר והכא בהיכר של מטה ובהיכר של מעלה קא מיפלגי דמר סבר אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה ומר סבר לא אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה ואיבעית אימא דכילי עלמא אמרינן: היכר של מטה כהיכר של מעלה והכא בגזירה שמהא יפחות קמיפלגי: היה פחות מעשרה טפחים וחקק בו להשלימו לעשרה כמה חוקק כמה חוקק דצריך ליה אלא משבו בכמה * רב יוסף אמר בד' * אביי אמר ד' בארבע אמות לימא בדרבי אמי ורבי אבי קמיפלגי דאיתמר מבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו איתמר משמיה דר' אמי ור' אסי * אם יש שם פס ד' * מתיר בפירצה עד עשר ואם לאו פחות משלשה מתיר אמי לאביי לית ליה דר' אמי אמר לך אביי התם סוף מבוי הכא תחלת מבוי אי איכא ארבע אמות אין אי לא לא אמר אביי מנא אמינא לה דתניא * * אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצרות פתוחין לתוכו ואי בד' היכר משכחת ליה וכו' תימא דפתח לה בדופן האמצעי * והאמר רב נחמן נקיטינן * איזהו מבוי שניתר בלחי וקורה כל שארכו יותר על רחבו * ובתים וחצרות פתוחין לתוכו ורב יוסף * דפתח ליה בקרן זווית אמר אביי מנא אמינא לה דאמר רמי בר חמא אמר רב הונא לחי הבולט מדופנו של מבוי * פחות מארבע אמות גידון משום לחי ואינו צריך לחי אחר להתירו ורב יוסף לאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ארבע אמות למיהוי מבוי אפי' בארבעה טפחים נמי הוי מבוי: גופא אמר רמי בר חמא אמר רב הונא לחי הבולט מדופנו של מבוי פחות

אמר אביי מנא אמינא *. הא דלא מייתי ראיה מלקמן (ד' *). דאמר שמואל משמיה דלוי מבוי שרחצו כ"ז אמה עושה פס גבוה עשרה צמקן ארבע אמות ומעמידו לארכו של מבוי שמה לחלק מבוי לצ"ו מצואות מודה רב יוסף לר"ך ד' אמות: **ורב יוסף לאפוקי מתורת לחי עד דאיכא ד' אמות.** קשה דרב יוסף גופיה קאמר לקמן (ד' *). על דברי רב הונא (ג) משך מבוי ארבע אמות דוחק לומר דהיינו לאפוקי מתורת לחי: **לחי הבולט מדופנו של מבוי.** אין פירושו כההיא דלקמן (ד' *). לחי המושך מדופנו לארכו של מבוי דהא חשידי ליה שהו מצפנים והכא דולט לחצו של מבוי וסותמו דאמר לקמן למבוי ז' יתיר וזויהו הוה מני' לאמתי נמי מהתם:

צעומד מרובה על הפירצה לא

ע"ג שנשתייר שם עדיין פירצה עד עשר דכיון דיש הכשר אורך מבוי מנין הקורה עד הפירצה לא נבטל ליה תורת פתח ממקלאו * וצמלתייה קאי וקורתו ממיתרו ופירלתייה מתרת * כיון דלאו יותר מעשר תורת פתח עליה ומבוי אינו נפסל בצפחים הרבה אי נמי שצקי בני מבוי פתחא קמא ונפקו ועיילי כההיא פירצה משום דדרך קצרה היא להם אפ"ה לא צטלה תורת פתח וקורה מן הראשון משום דהוי פתח לד' הסמוכין לד' הואיל וד' אורך ראוין לקורה דיש בהן הכשר מבוי: **ואם לאו.** דאין שם פס ד' פחות מג'. אם הפירצה פחותה מג': **מסיר.** מיקון המבוי את המבוי שהרי כלבד דמי ואין כאן פירצה ואם הפירצה ג' אינו מתיר דכיון דממעטין בני מבוי צהילוכו ומקלרין את דרכן דרך אותה פירצה חיישין דילמא שצקי פתחא רבה ועיילי ונפקי כההיא פירצה וצטיל ליה פתחא קמא וצטלה קורה ידידיה ואין קורה למבוי זה והאי טעמא מפרש לקמן בפירקין י: *]. **ואביי לים ליה דר' אמי ודר' אסי.** דהא הכשר מבוי ד' אמות קאמר והכא נמי אי לית פס ד' אמות אין קורה ו' ראויה לאותו הפס ואין כהן קורה: **סוף מבוי.** כגון גבי חקק דהשתא קאמי לשויה שכבר היה מבוי ואירע לו פסול ה"ג דלמיהדר לשויה מבוי סגי בד' טפחים: **סחילם מבוי.** כגון גבי חקק דהשתא קאמי לשויה מבוי: **צמים וחצרות.** צמים פתוחין לחצרות ומחצרות למבוי שכן היה דרכן שאין צמים פתוחין אלף לחצריהן. **וכל חצר האמור בהש"ס** וצמשה אינו אלף לפני הצית אלף שחצורי הצית מוקפה או רחבה קרי ליה: **ואי.** אמרת בד' הוי מבוי היאך ניתר בצורך ארבעה * מכדי מעוט חצירות שמים ואין פתח פחות מד' ואין פתח רוחבו ארבעה צמקן המבוי שאינו אלף ד' אמה מקום הפנימי ועוד כולו פרוץ הוא: **וכי סימא דפתח ליה בדופן אמעטי.** וכי קאמר רב יוסף הכשר מבוי בצורך ד' צמבוי רחב מאלף קאמר ויכול לפתוח פתח החצירות דופן שמשחצרו: **והאמר רב נחמן נקיטינן.** מסורת למבוינו מנהג * מצבותינו: **ארכו יתר על רחבו.** הוי מבוי ויתר בלחי וקורה אלף מרובע דין חצר עליו ואמר' לקמן י"ב]. **חצר לריכה פס ד' או פס משהו מכלן ופס משהו מכלן היכא דפרוזה צמלולה לרה"ר וכיון דלמטה ארכו ד' כשר הרי רחבו ד' חסר משהו ד' חסר אפ"ה שם שיעור פתח מצדו כדכילי הן מסכתא * אמרי' דאין פתח פחות מד':**

צקן זויס. טפה מן הפתח דופן האמצעי וג' טפחים צדופן המשך וכן צלידו השני כזה: **לחי הבולט מדופנו של מבוי.** לתוך רוחבו המבוי ולא נעשה שם לשם לחי אלף הוילא צניינו צפאת ציתו כדרך שעושין משום חיזוק *:

כז א מיי פ"יו מהל שנת הלכה י"ז טושי"ע א"ח סי' שקה סקף ד' ב' ב' ב' מיי שם הלכה ט' ג' ונ"ט טו: |
ב' ג' וטושי"ע א"ח סי' שקה סקף טו: |
ד' ד' מיי שם הלכה טו: |
ה' ה' מיי שם הלכה ז' טושי"ע א"ח סי' שקה סקף טו: |
ו' ו' מיי שם הלכה ז' טושי"ע א"ח סי' שקה סקף טו: |

רב ניסים גאון

אם יש פס ד' מתיר פירצה עד עשרה. עיקר דיליה במשנה כל פרצה שהיא כ"י אמות תורת פני שהיא כפתח יתר מיון אסור.

רבינו חננאל

אביי אמר ד' טפחים, שאסור לו להשתמש מן הכיור תחת הקורה, ושחת הקורה לחצון דמי ומן הקורה ולפנים המבוי [מתוך]. לפיכך צריך מקום אחר וזוהי תחת הקורה להיות בתוך עשרים. שיהא מותר לו להשתמש בו מן הכיור. ודחינו לא כילי עלמא מותר להשתמש תחת הקורה, מיהו רב יוסף סבר הכר למטה הכיור למעלה ובטופו נמי סגי ליה, ואביי סבר לא אמרינן היכר של מטה כהיכר של מעלה. איבעית אימא בגזירה שמהא יפחות פליגי רב יוסף שמהא יפחות פליגי רב יוסף לא גור. ואביי אמר פעמים שפחת. הידיכר מצריכין ליה ד' טפחים שאם יפחת יעמוד על טפה. היה פחות מ' טפחים ובא להשלימו ל' חוקק. כלומר מעמיק וחופר בקרקע עד שמשלימו ל'. משך, כלומר רחב אותה החקיקה בכמה, רב יוסף אמר בד' טפחים, אביי אמר בד' אמות. לימא בהא פליגי דאיתמר מבוי שנפרץ מצידו כלפי ראשו, איתמר משמיה דר' אמי ור' אסי אם נשתייר בו פסל עומד שיש בו ד' טפחים מתיר פירצה עד עשרה. כלומר אפילו אם הוא רוחב הפירצה י' והפירצה כפתח ומותר. רב יוסף אית ליה ד' אמי ור' אסי ואביי לית ליה. ואמרין בארבע אמות כ"ע אית לחו דא' אמי ור' אסי, כי פליגי בתחילת מבוי, רב יוסף סבר תחילת מבוי נמי בארבעה, ואביי סבר בד' אמות. ור' אביי לברוי דברוי מדברוי של רב, דאמר אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצרות פתוחין בו (ב) בקרן זווית, ואביי אמר לך פתוחין בקרן זווית לא עבדי איניש. וכן עוד דאמר אביי לרדק מיהא דאמר לחי הבולט מדופנו של מבוי. פי' בולט יוצא וערוף מבין הכותל כגון שחן חבית גידוין שחן ברולות האותיות ולא שוקעות. אם זה הבולט פחות מד' אמות נידון משום (מבוי) [לחי] ואין צריך לחי אחר להתירו. ש"מ דשיעור מבוי ד' טפחים הוי מבוי.

(א) נראה דמסר כאן ו"ל פתוחין למבוי ואי בד' היכר משמחת לה ור"י יוסף אמר ד' דמשמחת לה שיהו פתוחין בו צקן זויט.